

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Obiectivele tezei sunt tratate într-un număr de 8 capitole, fiecare grupate pe secțiuni și subsecțiuni, realizând conexiunile între materii, însoțite de propuneri *de lege ferenda*, de concluziile ce au rezultat din cercetare, aferente fiecărui capitol dezbătut, alături de concluziile de sfârșit și de propunerile de intervenție a legiuitorului pentru o imagine unitară a unui cadru normativ superior în privința clarității juridice, dacă s-a impus formularea unor astfel de propuneri.

Lucrarea este structurată astfel: Capitolul I („*Considerații generale privind instituția juridică a răspunderii cu specială privire asupra răspunderii administrative*”), Capitolul II („*Răspunderea civilă. Aportul semnificativ al Codului Civil în reglementarea răspunderii de drept administrativ*”), Capitolul III („*Translația de la răspunderea civilă la răspunderea administrativă*”), Capitolul IV („*Răspunderea administrativă în dreptul administrativ*”), Capitolul V („*Răspunderea administrativ-patrimonială*”), Capitolul VI („*Răspunderea administrativ-disciplinară*”), Capitolul VII („*Răspunderea administrativ-contravențională*”), Capitolul VIII („*Examen de practică judiciară în materia răspunderii*”) încheind, în final, cu concluziile cercetării și propunerile *de "lege ferenda"*.

Structura lucrării în 8 capitole răspunde optim unei ordonări impuse de obiectivele propuse, expunând în mod organizat, mai întâi, considerațiile generale privind instituția juridică a răspunderii, urmate de reglementările constituționale în statele membre ale Uniunii Europene și în alte state, fiind identificate și supuse cercetării (doar) normele constituționale din materia răspunderii, pentru statele în care legiuitorul constituant a conferit rangul de principiu constituțional răspunderii juridice.

Primul capitol este structurat în două secțiuni, având fiecare subsecțiuni proprii; primul capitol deschide lucrarea evocând considerațiile generale privind instituția juridică a răspunderii (purtând această denumire), cu *rostul* de a facilita „*intrarea*” în tema de cercetare, fără a alocă prea mult spațiu, în această secțiune a lucrării, unor noțiuni deja acoperite de cercetarea științifică.

Am reasezat *față în față* termenii clasici ai dreptului, *responsabilitate* în opoziție cu cel de *răspundere*, sinonimia fiind demult pierdută, teoreticienii subliniind constant valențele fiecărui termen în spațiul dreptului, înlăturând confuzia de sinonimie prin reasezarea fiecăruia în locul cuvenit, însă demersul a urmărit să aducă noi valențe terminologice, dar nu în mod necesar cu semnificații juridice, ci cele cu valențe sociale, punând în evidență un alt tip de diferențiere între cele două concepte, de altă factură, o abordare mai puțin prezentă în lucrările de specialitate.

Am continuat, în secțiunea a doua, cu analiza cadrului normativ constituțional, Constituția fiind primul garant fundamental al normele de drept substanțial, Constituția fiind reperul suprem al așezării ulterioare, corecte, a reglementărilor conținute de legile organice, cercetarea aducând în atenție reglementările din Constituțiile României, Republicii Austria, Regatului Belgiei, sistemul constituțional britanic (al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord) și elvețian, Constituția Republicii Bulgaria, Constituția Republicii Franța, Legea fundamentală a Republicii Federale Germania (Grundgesetz), continuând cu Constituțiile Republicii Italia, Regatului Spaniei, sfârșind cu Constituția la nivelul Europei.

Redefinind concepul de „*răspundere*”, ne-am îndreptat, în cadrul celui de al doilea capitol al lucrării doctorale către instituția răspunderii civile, coloana vertebrală a răspunderii juridice, recunoscând aportul semnificativ, chiar uriaș, al Codului civil (prin corpul de dispoziții din materia răspunderii) și în reglementarea ulterioară a răspunderii de drept administrativ.

Capitolul al doilea, alcătuit din două secțiuni, se deschide cu secțiunea „*Procedura comparației între răspunderea civilă și răspunderea de drept administrativ*”, un demers

comparativ cu rolul urmărit de a sublinia elementele comune rezultate în urma procesului și de a conchide dacă dispozițiile răspunderii administrative sunt sau nu, o extensie a celor din răspunderea civilă, reasezate însă prin elementele proprii, particulare, ale dreptului administrativ sau, dimpotrivă, și-au conturat de la început o fizionomie proprie.

Am continuat cercetarea cu studiul instituției răspunderii civile delictuale, orientând accentul asupra influențelor conceptelor importate din dreptul străin, oferind o perspectivă comparativă asupra reglementărilor normative (cu precădere) din dreptul civil român și din dreptul civil francez, din perspectiva teoriilor ce s-au succedat în doctrină, respectiv teoria culpei (greșelii), teoria riscului, cea a prejudiciului (pagubei), aceasta din urmă din triplă abordare: din perspectiva celui păgubit, din perspectiva autorului faptei ilicite și din perspectiva (teza) persoanei responsabile, precum și analiza actului de reformă din noiembrie 2024 privind răspunderea pentru fapta personală potrivit Cod Civil francez.

Următoarea secțiune a aceluiași capitol este consacrată răspunderii civile contractuale și regimului răspunderii în etapele de formare a contractului, răspunderea contractuală fiind formă a răspunderii civile reciproce a părților dintr-un contract, realizând o analiză detaliată a etapei precontractuale a negocierilor, a regimului răspunderii și formele în care pot răspunde participanții la negociere atunci când se încalcă obligațiile de bună-credință, de fidelitate, de informare în etapa negocierilor, de menținere a ofertei de a contracta, precum și semnificațiile (ilicite, prejudiciabile) ale unor fapte impuse în documente precontractuale sub forma scrisorii de intenție, scrisorii de confort și angajamentului de onoare.

Cea de a treia secțiune a capitolului continuă cu analiza regimului juridic al răspunderii civile contractuale, luând în dezbateră fapta ilicită a cocontractantului în etapa contractuală.

Tot în acest capitol al tezei de doctorat, în urma studiului literaturii de specialitate, am prezentat și aspecte de drept comparat cu referire la răspunderea precontractuală și contractuală din dreptul francez, québécois, italian, german, dreptul anglo-saxon și dreptul american.

Obiectivul capitolului al treilea intitulat „Translația de la răspunderea civilă la răspunderea în dreptul administrativ” a identificat tehnica legislativă de creare a unui nou tip de răspundere (administrativă) și reperele sale de construcție, fixând doi poli de putere, puterea civilă (rezultată din răspunderea civilă) și puterea publică (exercitată în regimul răspunderii administrative), sfârșind tot cu evocarea aspectelor de drept comparat rezultate din studiul literaturii franceze, spaniole și germane; tot în această secțiune a lucrării am prezentat și referințe jurisprudențiale (soluții ale instanțelor civile, instanțelor de contencios administrativ, statuările Curții Europene a Drepturilor Omului), apreciind că prezența lor, după evocarea noțiunilor teoretice și doctrinare, contribuie la o mai bună înțelegere a raționamentului logico-judiciar expus în actul de judecată.

Explicațiile terminologice, dar și cele conceptuale expuse în secțiune urmăresc să surprindă cele două instituții dintr-o altfel de viziune, de proiecție, aceea a unor instituții de putere în sfera de care aparțin, putere civilă, respectiv puterea publică, prin doi piloni normativi – Codul civil și Codul Administrativ, în fapt, o familiarizare cu cea de a doua parte a temei de cercetare și terminologia aferentă acesteia.

Puterea publică are în componența sa funcția publică, componenta statală, forța de constrângere a statului, dar aceste atribute ar părea, la *prima facie*, să îi atribuie caracterul de superioritate în raport cu puterea civilă.

Această ierarhie nu se impune, puterea civilă, rezultat al angajării răspunderii civile, rămâne în același plan al puterii ca și cea publică, caracteristică dată de antrenarea răspunderii civile prin forța legii, iar acest fapt normativ este suficient să așeze cele două puteri în regim de egalitate.

Cel de al patrulea capitol al lucrării este dedicat răspunderii administrative, care intră în aria noastră de cercetare facilitată de capitolul premergător, care a surprins spațiul de întâlnire al celor două instituții, de idei, de confluență, pentru a permite înțelegerea noii instituții.

Subsecțiunea capitolului surprinde conceptul de „*răspundere în administrație*”, pornind de la ceea ce s-a statornicit doctrinar (elementul „*tradiție*”), continuând cu concepție noi (prezentate în elementul „*modernitate*”), punând cele două acte normative, Codul civil și Codul administrativ în oglindă, într-un paralelism metaforic exprimat, fixând punctele de intersecție, acele asemănări ori deosebiri în noțiuni în evoluția procesului de normare.

Noțiunile introductive în materia răspunderii administrative, subiecții răspunderii administrative, precum și fapta ilicită în contextul specific al acestei răspunderi sunt analizate în secțiunile 3, 4 și 5 ale capitolului IV.

Cerința vinovăției acestui tip de răspundere, cu aplecare asupra cerinței specifice „*participare efectivă la încălcarea legii*”, i-am dedicat secțiunea următoare, fără a pierde din analiză și celelalte condiții ale răspunderii, cea a prejudiciului (tratată în secțiunea 7 în abordarea normativismului administrativ) și cea a raportului de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, cerință comună a răspunderii civile și răspunderii administrative (pe care am supus-o analizei în secțiunea ultimă din capitol).

Următoarele capitole examinează cele trei forme de răspundere administrativă, respectiv răspunderea administrativ- patrimonială (tratată în capitolul V), răspunderea administrativ - disciplinară (abordată în capitolul VI) și răspunderea administrativ - contravențională (capitolul VII), tratând, cu precădere, aspectele de noutate, care normează conținutul formei de răspundere.

În cadrul răspunderii administrativ - patrimoniale sunt analizate formelor sub care aceasta se face cunoscută (din punct de vedere normativ în dispozițiile Codului Administrativ), respectiv: răspunderea patrimonială pentru erorile judiciare, fiind definită noțiunea de „eroarea judiciară” și prezentate aspecte de drept comparat (reglementări similare din dreptul anglo-saxon, dreptul australian, dreptul elen, dreptul francez, dreptul german și cel spaniol).

Tot în cadrul răspunderii administrativ - patrimoniale, în cadrul aceluiași capitol, am analizat răspunderea patrimonială pentru limitele serviciului public, formă de răspundere ce ne-a permis exploatarea unicului articol suport 574 din Codul administrativ, din prisma explicitărilor teoretice, a problemelor ridicate, a dezlegărilor terminologice și conceptuale.

Articolul 574 l-am desemnat, în cadrul cercetării noastre, articolul-pilon, cel care susține, în fapt, fundamentul răspunderii serviciilor publice.

Prima secțiune a subcapitolului „Răspunderea patrimonială pentru limitele serviciului public. Probleme și dezlegări terminologice și conceptuale” analizează autonomia acestui articol (art. 574 C.adm.), care a beneficiat de tratare normativă separat de reglementările-cadru din Codul Administrativ în materia serviciilor publice, secțiunea a doua surprinzând caracteristicile semantice rezultate în procesul de normare ce a utilizat termeni cu încărcătură subiectivă, chiar afectivă.

Secțiunile a treia și a patra ale subcapitolului aduc în prim-plan noțiunea de risc, care în norma din art. 574 lit. a) și lit. c) a Codului administrativ are o însușire nouă, aceea de „risc conținut”, determinându-ne să cercetăm dacă, în concret, norma administrativă fixează, în fapt, cerința unei previzibilități (opinând a fi una relativă) a riscului cerut.

Totodată, am reasezat (în secțiunea a patra) două concepte abstracte ale limbajului juridic, prezente în dreptul privat și în cel public, pentru a vedea măsura în care riscul din dreptul public (o prevedere pe care am apreciat-o ca fiind una inedită) se opune, în valențe terminologice, riscului din dreptul privat (a celui de sorginte privată).

Noutatea acestui tip de răspundere rezultă din definiția oficială și unică a articolului 574, dar și din semnificațiile termenului „*anumitor*” (din sintagma „*anumitor prejudicii*”, pe care am apreciat-o a fi restrictivă), a termenului „*carențe*” (care intră pentru prima dată în spațiul dreptului și în materia răspunderii serviciilor publice ce produc actele prejudiciabile pentru beneficiari) și a noțiunii de „*limite ale serviciului public*”, limite pe care cercetarea

științifică și le-a propus să le identifice, ele fiind rostuite ca „*frontieră administrativă de răspundere*”.

Funcția publică este prezentă în ecuația răspunderii administrative prin răspunderea administrativ-disciplinară, structurată în analiza din secțiunile capitolului 6 cu această denumire.

Secțiunea de început a capitolului reafirmă responsabilitatea funcției publice în ecuația răspunderii de factură administrativă.

Secțiunile următoare au în centru pe subiectul activ al acestei forme de răspundere: funcționarul public căruia îi vom analiza standardul de conduită și greșeala profesională (în secțiunea a doua), conduita profesională la care este obligat (în secțiunea a treia în care vom stabili valențele termenului „*conduită profesională*” în planul acestei forme de răspundere, îndatoririle funcționarilor publici și dilema asupra perspectivei - administrativă ori civilă - în privința cerinței prejudiciului rezultat din greșelile funcționarului responsabi.

Răspunderea contravențională, ultima formă principală a răspunderii administrative, este subiectul tratat al capitolului VII.

Răspunderea administrativ-contravențională este „*sumarizată*” de Codul Administrativ în articolul 568, o definiție care nu combină nici termeni aparte, nici alte referințe de structură aparte, trimițând la legislația secundară existentă deja în orânduirea juridică.

Calitatea de practician mi-a facilitat accesul la jurisprudența instanțelor naționale (în care am inclus și hotărâri judecătorești pronunțate în fond și recurs în care am avut calitatea de redactor), aport jurisprudențial căruia i-am alocat ultimul capitol al lucrării.

Constatările cercetării sunt prezentate în finalul lucrării sub forma *concluziilor*, unde vom sintetiza și argumentele-cheie evocate în lucrare în *propunerile de lege ferenda* formulate în cadrul secțiunilor, reafirmându-ne convingerea că pot contribui la claritatea normei și la fixarea celui mai bun sens juridic al acesteia, înlăturând echivocul pe care l-am identificat de-a lungul cercetării științifice.

Sinteza finală propune, în încheiere, câteva direcții viitoare de cercetare și apelul pentru o unitate a răspunderii, sperând să convingă deopotrivă legiuitorul și cititorii ca răspunderea în principiu nu trebuie divizată, manieră normativă în care poate pierde mai mult decât ar putea aduce (în aport) răspunderea unică, îndrumând către o reflecție spre o nouă reazăzare (de perspectivă) a răspunderii civile; în activitatea de documentare s-au avut constant în vedere și reglementările similare din legislația străină în special a țărilor Uniunii Europene, sursele de informații suplimentare relevante pentru dezbateră actului normativ, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, practica instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor în vigoare, precum și doctrina juridică în materie.